

DANSK SPROGNÆVN

Årsberetning 2002

Dansk Sprognævn
Juli 2003

Årsberetning 2002

© 2003 by Dansk Sprognævn, Copenhagen

Trykt hos KopiService, Det Humanistiske Fakultet, Københavns
Universitet

Printed in Denmark 2003

ISBN 87-89410-14-9

INDHOLD

MEDLEMMER.....	4
Repræsentantskab beskikket for perioden 1.1.2000-31.12.2002	4
Arbejdsudvalg for perioden 1.1.2000-31.12.2002	5
FORSKNINGSUDVALGET	5
Medlemmer 1.7.2001-31.12.2004	5
Møder	5
MEDARBEJDERE.....	5
MØDER.....	7
Årsmøde	7
Arbejdsudvalgsmøder.....	7
NORDISK SAMARBEJDE.....	7
De nordiske sprognævnns årsmøde	7
Nordisk Sprogråd.....	7
KONTAKTER MED ANDRE INSTITUTIONER M.V.	8
ORDSAMLINGEN	9
OPLYSNING OG RÅDGIVNING	9
Spørgsmål og svar	9
Hjemmesiden.....	10
Vejledning mv.	10
Elektronisk svarbase	10
VAREMÆRKER	11
FORSKNINGSBERETNING	13
PUBLIKATIONER MV.	14
Publikationer udsendt af Sprognævnet eller i nævnets skriftserie	14
Publicerede arbejder af nævnets medarbejdere og pensionister	14
Foredrag og konferenceindlæg af nævnets medarbejdere	16
AKTIVITETSPLAN FOR 2003	17
Administration.....	17
Ordsamlingen	17
Oplysning og rådgivning.....	17
Retskrivningsordbogen.....	18

Andre institutionsprojekter	<u>18</u>
Personlige forskningsprojekter	<u>19</u>
REGNSKAB	<u>22</u>

MEDLEMMER

REPRÆSENTANTSKAB BESKIKKET FOR PERIODEN 1.1.2000-31.12.2002

Professor *Erik Hansen* (formand, personligt medlem)

Professor, dr.phil. *Niels Davidsen-Nielsen* (næstformand, personligt medlem)

Forfatter *Suzanne Brøgger* (Det Danske Akademi)

Lektor *Mogens Damm* (Kulturministeriet)

Lektor, fil.dr. *Hans Götzsche* (Rektorkollegiet)

Generalsekretær *Henrik Hagemann* (Foreningen Norden)

Fuldmægtig *Anne Louise Haahr Bohrmann* (Justitsministeriet)

Programchef *Connie Hedegaard* (Danmarks Radio og TV 2)

Ledende redaktør, mag.art. *Ebba Hjorth* (Det Danske Sprog- og Litteraturselskab)

Kontorchef, cand.mag. *Peter Hjortsø* (EU's Sprogtjenester)

Kommunikationskonsulent *Lotte Holm* (Statens Information)

Bibliotekschef *Elise Holt* (Folketingets Informations- og Dokumentationsafdeling)

Skuespiller *Solbjørg Højfeldt* (Dansk Skuespillerforbund)

Professor *Henrik Galberg Jacobsen* (Rektorkollegiet)

Forbundsformand, cand.ling.merc. *Birgitte Jensen* (Erhvervssprogligt Forbund)

Lektor, dr.phil. *Bent Jørgensen* (Stednavneudvalget)

Lektor, dr.phil. *Henrik Jørgensen* (Rektorkollegiet)

Oversætter *Marianne Kamstrup* (Dansk Standard)

Forlagsdirektør, professor *Jørn Lund* (personligt medlem)

Chefredaktør *Bo Maltesen* (Danske Dagblades Forening) afløste pr. 27.9.2001 *Peter Wivel*

Forfatter og journalist *Georg Metz* (Dansk Forfatterforening og Danske Skønlitterære Forfattere)
Lektor *Lisbeth Nyborg* (Dansklærerforeningen)
Lektor, dr.phil. *Hanne Ruus* (Rektorkollegiet)
Konsulent *Steen Ryd Larsen* (Statsministeriet)
Lærer *Niels Christian Sauer* (Danmarks Lærerforening)
Lektor *Erik Skøtt Andersen* (Dansklærerforeningen)
Lektor, ph.d. *Rita Therkelsen* (Rektorkollegiet)
Lektor, cand.mag. *Claus Tilling* (Modersmål-Selskabet) afløste pr. 23.1.2001 lektor, mag.art. *Bent Pedersbæk Hansen*
Journalist *Søren Wormslev* (Dansk Journalistforbund)
Lektor *Jørn Ørum Hansen* (Undervisningsministeriet)

ARBEJDSUDVALG FOR PERIODEN 1.1.2000-31.12.2002

Erik Hansen (formand), *Niels Davidsen-Nielsen* (næstformand), *Mogens Damm*, *Ebba Hjorth*, *Peter Hjortsø*, *Henrik Galberg Jacobsen*, *Birgitte Jensen*, *Bent Jørgensen*, *Marianne Kamstrup*.

FORSKNINGSUDVALGET

MEDLEMMER 1.7.2001-31.12.2004

Professor, dr.phil. *Frans Gregersen*, professor, dr.phil. *Carl Bache* (begge udpeget af Statens Humanistiske Forskningsråd) og seniorforsker, cand.mag. *Pia Jarvad* (udpeget af nævnets videnskabelige personale, formand for udvalget).

MØDER

Forskningsudvalget har holdt et møde i 2002. Forskningsudvalget har drøftet Sprognævnets forskningsplaner og vejledt med hensyn til disse.

MEDARBEJDERE

Til nævnets forsknings- og informationsinstitut har der i 2002 været knyttet følgende medarbejdere:

Videnskabeligt personale:

Ph.d.-studerende, cand.mag. *Margrethe Heidemann Andersen* (fra oktober 2002 ansat som medarbejder på projektet Moderne importord i Norden)

Videnskabelig medarbejder, mag.art. *Søren Beltoft* (institutleder)

Forsker, cand.mag. *Henrik Holmberg* (frikøbt til arbejdet som sekretær for Nordisk Sprogråd i 50 % af arbejdstiden)

Seniorforsker, cand.mag. *Pia Jarvad*

Forskningsassistent, cand.mag. *Jørgen Nørby Jensen*

Videnskabelig medarbejder, cand.mag. *Anita Ågerup Jervelund* (tillidsrepræsentant)

Ph.d.-studerende, cand.mag. *Marianne Rathje*

Seniorforsker, ph.d. *Ole Ravnholt*

Seniorforsker, cand.mag. *Vibeke Sandersen*

Seniorforsker, cand.mag. *Jørgen Schack*

Forskningsassistent, cand.mag. *Birgitte Brinkmann Thomasen* (orlov)

Projektansatte på Moderne importord i Norden:

Cand.mag. *Margrethe Heidemann Andersen* (fra 1. oktober 2002)

Cand.mag. *Jacob Thøgersen* (fra 1. september 2002)

Kontorpersonale:

Assistent *Hanne Broch* (deltid)

Overassistent *Anette Klett* (deltid).

Timelønnet medhjælp:

Stud.mag. *Lena Wienecke Andersen*

Stud.mag. *Susanne Bøgh*

Stud.mag. *Marie Louise Hauch* (indtil 31. august 2002)

Stud.mag. *Dorthe Kobbeltvedt Madsen*
Stud.mag. *Anne Riber Jarvad*.

Nævnets pensionerede medarbejdere har bevaret en arbejdsmæssig tilknytning til nævnet: Cand.mag. *Jørgen Eriksen* har fortsat leveret flere tusind excerpter til seddelsamlingen, og det samme gælder cand.jur. *Arne Hamburger*, der under sin daglige tilstedeværelse på instituttet tillige har givet råd i sproglige spørgsmål, varemærkespørgsmål mv. og har udført kontorarbejde.

Nævnets tidligere formand Allan Karker har forøget seddelsamlingen med en omfattende samling excerpter.

MØDER

ÅRSMØDE

Nævnet holdt årsmøde 22.3.2002. På dagsordenen var der foruden de faste punkter et punkt med overskriften "Diskussion om statuspleje" på baggrund af Pia Jarvads rapport *Det danske sprogs status i 1990'erne med særligt henblik på domænetab* (Dansk Sprognævnets skrifter 32, 2001). Forud for diskussionen var der oplæg ved Peter Hjortsø, konsulent Jørgen Christian Nielsen, Erhvervs sprogligt Forbund, og Niels Davidsen-Nielsen,. Ordstyrer var Henrik Hagemann.

ARBEJDSUDVALGSMØDER

Arbejdsudvalget har holdt 7 møder i 2002. Udvalget har som sædvanlig især behandlet sproglige forespørgsler og udkast til artikler mv. til *Nyt fra Sprognævnet*, spørgsmål i forbindelse med de nordiske sprognævnets samarbejde, nævnets arbejde med kommatering, nævnets sprogpolitik, ansættelsesspørgsmål og nævnets økonomi.

NORDISK SAMARBEJDE

DE NORDISKE SPROGNÆVNS ÅRSMØDE

De nordiske sprognævns årsmøde blev holdt i Løgumkloster lørdag den 31. august - mandag den 2. september. Mødet var arrangeret af Dansk Sprognævn i samarbejde med Nordisk Sprogråd. Sprogmodets tema var *sprogkontakt i Norden set fra de nordiske sprognævns synspunkt*.

NORDISK SPROGRÅD

I treårsperioden 2000-2002 har Dansk Sprognævn forestået Nordisk Sprogråd. Formandskabet har været varetaget af *Inge Lise Pedersen* (formand) og *Jan Olav Fretland* (næstformand; formand for Norsk språkråd); sekretariatsfunktionen af *Henrik Holmberg* og *Rikke Hauge*.

Sprogrådets årsmøde blev holdt den 1. og 2. februar på Schæffergården i Gentofte. Sprogrådets andet årlige rådsmøde blev holdt den 30. august i Løgumkloster. Om Sprogrådets virksomhed henvises i øvrigt til nævnenes og Sprogrådets fælles årsskrift, *Språk i Norden - Sprog i Norden*.

KONTAKTER MED ANDRE INSTITUTIONER M.V.

Nævnet har fortsat en samarbejdsaftale med Institut for Nordisk Filologi, Københavns Universitet, og de øvrige nordiske institutter og forskningsinstitutioner i København om ph.d.-uddannelsen ved de pågældende institutter.

Nævnet har fortsat været repræsenteret ved *Arne Hamburger* i Terminologigruppen, der har sekretariat på Handelshøjskolen i København.

Henrik Holmberg og *Jørgen Schack* har repræsenteret nævnet i It-Terminologi-Gruppen der er oprettet i et samarbejde med DANTERMcentret på Handelshøjskolen i København.

Pia Jarvad har fortsat repræsenteret nævnet i Stednavneudvalget.

Ole Ravnholt har fortsat været censor i dansk ved lærerseminarierne og er blevet beskikket som fast medlem af lektorbedømmelsesudvalget for dansk på lærerseminarierne for perioden 1.10.2002-30.9.2006.

Jørgen Schack har repræsenteret nævnet i Plantenavneudvalget indtil nedlæggelsen. Udvalget holdt sit sidste møde 24. september 2002.

Flere af nævnets medarbejdere er aktivt engageret inden for fagligt relevante selskaber og institutioner mv.:

Pia Jarvad har fortsat været ekstern lektor ved Københavns Universitet.

Pia Jarvad er nævnets repræsentant i det fællesnordiske projekt Moderne importord i Norden.

Marianne Rathje er næstformand i Fagligt Forum for Sprogpsykologi.

Vibeke Sandersen har fortsat været styrelsesmedlem i Universitets-Jubilæets danske Samfund.

Jørgen Schack har fortsat været bestyrelsesmedlem i LEDA (Leksikografer i Danmark). Han har desuden været bestyrelsesmedlem i Selskab for Nordisk Filologi.

ORDSAMLINGEN

Den elektroniske ordsamling er i 2002 vokset med ca. 6.000 excerpter, og den seddelbaserede samling med et tilsvarende antal. Den rummer nu ca. 940.000 sedler.

Indsamlingen har som i tidligere år omfattet ikke blot nye ord, men også nye ordanvendelser, afvigende stavemåder, udtaleforhold, nye bøjningsformer og nye grammatiske konstruktioner.

Ved indsamlingen tilstræbes der stor spredning på de forskellige kilder: dagblade, distriktsblade, tidsskrifter, kataloger, underholdningsblade, skønlitteratur, faglitteratur, love og bekendtgørelser, skilte, radio, tv osv.

Sprognævnets ordsamling har grundlæggende betydning for nævnets oplysnings- og rådgivningsvirksomhed, for indsigelser mod registrering af visse varemærker, for det løbende arbejde med Retskrivningsordbogen og for udarbejdelsen af publikationer om nye ord i dansk.

Samlingen er tilgængelig for offentligheden efter nærmere aftale og er også i 2002 jævnlig blevet brugt af fx studerende og ordbogsredaktører.

OPLYSNING OG RÅDGIVNING

SPØRGSMÅL OG SVAR

Nævnet har i 2002 besvaret 12.050 sproglige spørgsmål, fordelt på 8.439 mundtlige og 3.611 skriftlige, heraf 3.232 via e-post.

Antallet af skriftlige svar er på samme niveau som i 2001, og man kan håbe at det betyder at e-posten har stabiliseret sig på et niveau der kan håndteres. Derimod er der et relativt stort fald (1.590) i antallet af mundtlige svar. Det kan delvis forklares med at antallet af telefoniske svar var særlig højt i forårs månederne 2001 hvor e-posten var lukket pga. arbejdet med Retskrivningsordbogen, og med at svartelefonen var lukket i en periode omkring flytningen i august. Men der er også en stor nedgang i efterårs månederne. Det undersøges om det kan hænge sammen med at der i det nye telefonsystem er en køfunktion med en ventetone som mange spørgere har klaget over.

HJEMMESIDEN

Sprognævnets netsted, www.dsn.dk, er i 2002 blevet vedligeholdt og udbygget. Oplysningerne om telefonnummer og e-post-adresse til svartjenesten er blevet suppleret med henvisninger til andre muligheder for at få svar. Listen med svar på OSS'er (ofte stillede spørgsmål til Sprognævnet) er blevet udvidet og ajourført efter udgivelsen af 3. udgave af Retskrivningsordbogen. Stoffet om det nye komma er blevet suppleret med en vejledning om overgangen fra traditionelt til nyt komma og med en elektronisk version af kommamærket. Både *Nyt fra Sprognævnet* og *Retskrivningsordbogen* er tilgængelige via hjemmesiden. Man kan søge i numre af *Nyt fra Sprognævnet* tilbage til nr. 4 fra 1997. Onlineversionen af *Retskrivningsordbogen* giver mulighed for søgninger i den alfabetiske del af ordbogen, men ikke i retskrivningsreglerne. Hjemmesiden er redigeret af Henrik Holmberg.

VEJLEDNING MV.

Medlemmer af arbejdsudvalget og ansatte i Sprognævnet har holdt foredrag og har medvirket i radio og tv med oplysning om nævnets virksomhed og om sprogproblemer i almindelighed.

Nævnet har haft besøg af skoleelever, studerende fra de højere læreanstalter og grupper af sproginteresserede; alle er blevet orienteret om nævnets virksomhed. Desuden har studerende og forskere konsulteret nævnet i forbindelse med formulering og udarbejdelse af opgaver, specialer, eksamens- og forskningsprojekter og har fået vejledning af nævnets ansatte.

ELEKTRONISK SVARBASE

Sprognævnets elektroniske svarbase indeholder register til afgivne svar af generel interesse, kodet til genfindelse, dels på grundlag af en ordsøgning, dels efter sproglige (syntaktiske, orddannelsesmæssige, normmæssige) kriterier. Basen indeholder desuden alle de svar som siden oktober 1996 er afgivet via e-post.

Sprognævnets e-post-korpus vokser dag for dag med nyhedsbreve per e-post fra Jyllands-Posten og Politiken.

VAREMÆRKER

I 2002 har Sprognævnet gjort indsigelse over for Patent- og Varemærkestyrelsen mod registrering af 6 ordmærker (dvs. varemærker som blot består af et eller flere ord). 2 af indsigelsessagerne er afsluttet endeligt, og det samme gælder 2 fra tidligere år. De afsluttede sager er omtalt nedenfor i kronologisk rækkefølge.

MONITOR

MONITOR for bl.a. computerhardware: Ordet *monitor* bruges bl.a. i betydningen 'dataskærm', jf. fx Nudansk Ordbog med Etymologi (1999) og IT-Lex (2001). Sprognævnet fandt derfor at ordmærket *MONITOR* ikke har det fornødne særpræg efter varemærkelovens § 13.

Mærkeindehaveren imødegik Sprognævnets indsigelse, idet han bl.a. gjorde opmærksom på at 'dataskærm' kun er én af de betydninger som ordet *monitor* har i dansk; ordet bruges også om en person som monitorer, dvs. fører tilsyn med og rådgiver om noget, fx en virksomheds it-system.

Hertil svarede Sprognævnet at dette ikke kunne ændre ved det forhold at mærket *MONITOR* er direkte beskrivende for computerhardware. Den brug af ordet *monitor* som mærkeindehaveren havde gjort opmærksom på, ville snarere

indebære at mærket *MONITOR* heller ikke har særpræg for visse af de tjenesteydelser som mærket også var blevet registreret for, bl.a. rådgivning vedrørende computerhardware og computersoftware. – Patent- og Varemærkestyrelsen tog Sprognævnets indsigelse til følge og erklærede registreringen ugyldig for en række varer og tjenesteydelser med relation til it, bl.a. de ovennævnte.

MegaBanner

MegaBanner for bl.a. reklamebannere af stof eller plast: Patent- og Varemærkestyrelsen tog i august 2000 Sprognævnets indsigelse mod registreringen af ordmærket *MegaStander* delvis til følge, idet styrelsen fandt at mærket var beskrivende for bl.a. reklamesøjler. Ordmærket *MegaBanner* er i høj grad beskrivende for (reklame)bannere, da det jo er egnet til at betegne 'et meget stort banner'.

Mærkeindehaverens fuldmægtig imødegik Sprognævnets indsigelse og gjorde bl.a. gældende at der ved kombinationen af *mega-* og *banner* er dannet et fantasiord som ikke direkte associerer til et meget stort banner.

Hertil svarede Sprognævnet at det var svært at se at et ord dannet af *mega-* + *banner* kan fremkalde forestillinger om andet end et meget stort banner. – Patent- og Varemærkestyrelsen tog Sprognævnets indsigelse til følge og erklærede registreringen ugyldig for reklamebannere af stof eller plast.

ROCK KLASSIKER

ROCK KLASSIKER for bl.a. cd'er: Sammensætningen *rockklassiker* er egnet til at betegne 'et rocknummer (eller -album) som har fået klassikerstatus', jf. følgende citater fra dagspressen:

For den amerikanske rockgruppe Radiohead gik vejen til Amerika over hittet Creep (Helena Christensens yndlingssang) fra albummet Pablo Honey og især O.K. Computer fra 1997, der allerede er udråbt til en moderne rockklassiker. (Politiken 1.3.1999).

Men for den nytilkomne bydes der på midttressernes Mick Jagger-inspirerede Belli i topform på bl.a. den hidtil svært tilgængelige 'Little By Little', den nu klassiske 'Hvis jeg var arbejdsløs', som trods sin udenlandske oprindelse må betegnes som en dansk rockklassiker. (Information 10.9.1999).

I 1975 toppede den amerikanske rockgruppe Chicago alverdens hitlister med nummeret If You Leave Me Now. En melodios mastodont af en moderne rockklassiker, som forsanger Peter Cetera komponerede til gruppens niende album Chicago IX. (Jyllands-Posten 21.9.2001).

Mærket *ROCK KLASSIKER* er således egnet til at betegne 'en cd e.l. med klassiske rocknumre' eller 'en rock-cd (et album) som har fået klassikerstatus'. – Efter at Sprognævnet havde gjort indsigelse, begrænsede mærkeindehaveren varefortegnelsen således at den ikke omfatter cd'er. Herefter trak Sprognævnet sin indsigelse tilbage.

Terracotta

Terracotta for facadetegl: Ordet *terrakotta* (ofte stavet *terracotta*) betegner ifølge ordbøgerne, fx Ordbog over det Danske Sprog (bind 23, 1946) dels et materiale, nemlig 'uglaseret, brændt ler af rød gul farve', dels 'en kunstgenstand (en vase, en statuette mv.) fremstillet af dette materiale'. Derudover bruges *terrakotta* som farvebetegnelse: 'rød gul el. rød brun' (farvebetegnelsen *terrakotta* er ifølge Nudansk Ordbog med Etymologi (2001) synonym med *teglstensrød*).

Flere teglproducenter fremstiller byggematerialer af terrakotta; det fremgår af bl.a. Petersen Tegls og Devise Scandinavias hjemmesider. Især skal det bemærkes at det sidstnævnte firma forhandler et produkt der omtales som "Terrakotta Facadetegl". Sprognævnet fandt derfor at ordmærket *Terracotta* ikke har det fornødne særpræg efter varemærkelovens § 13. – Efter at Sprognævnet havde gjort indsigelse, meddelte Patent- og Varemærkestyrelsen at mærkeindehaveren havde indsendt

dokumentation for indarbejdelse, og at styrelsen derefter havde skønnet at *Terracotta* var indarbejdet for facadetegning. Herefter trak Sprognævnet sin indsigelse tilbage.

FORSKNINGSBERETNING

Forskningen i Dansk Sprognævn falder i to hovedgrupper, *institutionsforskningen*, dvs. den forskning der følger umiddelbart af de opgaver som nævnet har efter sprognævnsløven, og den *personlige forskning*, dvs. den forskning som den enkelte ansatte selv vælger.

Hovedopgaven inden for institutionsforskningen har også i 2002 været "at følge den danske sprogs udvikling", opdelt i de to delvis overlappende hovedprojekter: *Ordsamlingen* og *Svarsamlingen*. Arbejdet med svartjenesten, som udgør grundlaget for projektet *Svarsamlingen*, har også i 2002 kunnet holdes på et forsvarligt niveau, men det store antal spørgsmål gør det fortsat nødvendigt med en særlig indsats for at finde nye løsninger for at sikre at kvalitetsniveauet fortsat kan holdes. Til gengæld har der været knappere resurser til arbejdet med excerperingen, som udgør grundlaget for projektet *Ordsamlingen*.

Desuden deltager nævnet i det fællesnordiske forskningsprojekt *Moderne importord i Norden*. Målet med dette projekt er at lave en sammenlignende undersøgelse af hvordan moderne importord bliver behandlet i sprogene i Norden, og at skaffe generel indsigt i vilkårene for dannelse af sprogholdninger og speciel indsigt i holdningerne til importord i Norden. Ud over denne opgave har projektet også som intention at skabe et grundlag for drøftelser og afgørelser om mål og midler i sprogrøgsarbejde og sprogpolitik i Nordisk Sprogråd og i de nationale nordiske sprognævne. Projektet er initieret af Nordisk Sprogråd og ledes af professor Helge Sandøy, Bergen. Fra dansk side består netværket af lektor, ph.d. Tore Kristiansen, Institut for Dansk Dialektforskning, lektor Inge Lise Pedersen, Nordisk Sprogråd, og fra Dansk Sprognævn Pia Jarvad, Margrethe Heidemann Andersen og Jacob Thøgersen.

Inden for den personlige forskning har der i 2002 været arbejdet med flere større projekter, som er beskrevet under punktet "Personlige forskningsprojekter".

Sideløbende med de større forskningsprojekter har flere af nævnets medarbejdere i 2002 publiceret afhandlinger og artikler mv. inden for nævnets forsknings- og interesseområder og har leveret bidrag ved faglige konferencer. Se nærmere nedenfor i afsnittene "Publicerede arbejder af nævnets medarbejdere" og "Foredrag og conferenceindlæg af nævnets medarbejdere".

PUBLIKATIONER MV.

PUBLIKATIONER UDSENDT AF SPROGNÆVNET ELLER I NÆVNETS SKRIFTSERIE

Nyt fra Sprognævnet 2002/1, 2002/2, 2002/3, 2002/4. 60 kr. pr. årgang. - Udsendt til ca. 4.000 abonnenter. Fås hos Sprognævnet. Også publiceret på nævnets hjemmeside.

Årsberetning 2001. Juli 2002. 37 s. + bilag. Gratis. Fås hos Sprognævnet.

PUBLICEREDE ARBEJDER AF NÆVNETS MEDARBEJDERE OG PENSIONISTER

Arne Hamburger: *Vejledning i retskrivning af vejnavne* [anmeldelse]. I: *Nyt for Sprognævnet* 2002/1, s. 12-13.

-: *Kavalergang*. I: *Nyt for Sprognævnet* 2002/4, s. 5-7.

Arne Hamburger og Ordbogsredaktionen, Politikens Forlag: *Nye ord i dansk*. I: *Hvem Hvad Hvor* 2002, s. 346-347.

Henrik Holmberg: *Ny sproglitteratur. Danmark*. I: *Sprog i Norden* 2002, *Årsskrift for Nordisk Sprogråd og sprognævnene i Norden*, Novus Forlag 2002, Oslo.

Henrik Holmberg: *Sprogsamarbejde i Norden. I: Sprog i Norden* 2002, Årsskrift for Nordisk Sprogråd og sprognævnene i Norden, Novus Forlag 2002, Oslo.

Språk i Norden – Sprog i Norden 2002, Årsskrift for Nordisk Sprogråd og sprognævnene i Norden, redigeret af Henrik Holmberg (hovedredaktør), Charlotta af Hällström, Aino Piehl (Finland), Ari Páll Kristinsson (Island), Svein Nestor (Norge), Birgitta Lindgren, Paula Ehrnebo (Sverige), Novus Forlag 2002, Oslo.

Henrik Holmberg (webred.): *Att förstå varandra i Norden*. Ny udgave 2002:

www.nordisk-sprograad.dk/folder_att_forstaa/folder_index.htm

Henrik Holmberg (red.): Dansk Sprognævns hjemmeside:
www.dsn.dk.

Henrik Holmberg (red.): Nordisk Sprogråds hjemmeside:
www.nordisk-sprograad.dk

Jørgen Nørby Jensen: *Om ordet forhøring*. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2002/2, s. 8-9.

Marianne Rathje og Ole Ravnholt: *R tjat å sms 1 trusl mod skriftsprågd?*. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2002/2, s. 1-8.

Ole Ravnholt: *Fremtidens danskfag*. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2002/1, s. 1-4 (også trykt i årsberetningen for 2001).

-: *Ordet portfolio - er det nødvendigt?* I: *Nyt fra Sprognævnet* 2002/4, s. 1-4.

Ole Ravnholt og Marianne Rathje: se Marianne Rathje og Ole Ravnholt.

Vibeke Sandersen: *Om bogstavet å*. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2002/3, s. 1-7.

Indleverede afhandlinger:

Margrethe Heidemann Andersen har 9.9.2002 indleveret ph.d.-afhandlingen *Engelsk i dansk. Sprogholdninger i Danmark. Helt vildt sjovt eller wannabeagtigt og ejendomsæglerkækt?* til Det

Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet. Afhandlingen blev forsvaret på Københavns Universitet 20.12.2002. [Fakultetsrådet ved det Humanistiske Fakultet på Københavns Universitet har 21.1.2003 tildelt Margrethe Heidemann Andersen ph.d.-graden.]

Antagne afhandlinger:

Vibeke Sandersens den 14.8.2001 indleverede afhandling *Jeg skriver dig til for at lade dig vide. Skrivefærdighed og skriftsprog hos menige danske soldater i treårskrigen 1848-50* er den 3.9.2002 af Det Humanistiske Fakultet ved Københavns Universitet blevet antaget til forsvar for den filosofiske doktorgrad.

FOREDRAG OG KONFERENCEINDLÆG AF NÆVNETS MEDARBEJDERE

Margrethe Heidemann Andersen: *Engelsk i dansk. Sprogholdninger i Danmark. Helt vildt sjovt eller wannabeagtigt og ejendomsæglerkækt?* 9. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog. Aarhus Universitet, 9. -11. oktober 2002.

Pia Jarvad: Seminar om *Dansk Sprognævns arbejde og om dansk fraseologi* for overbygningsstuderende i dansk ved Reykjavíks universitet. 8.-14.4.2002.

-: *Opkomling, stenalder, nørd og regneark - om orddannelse og danske afløsningsord.* Med 'bil' i 100 år. Nordisk konference om ordlagning og tilpassing av utalandske ord, i Bergen 18.-19.10.2002.

-: *Om moderne orddannelse.* Adam Mieckiewicz- Universitetet i Poznan, Polen, 25.-26.10. 2002.

Pia Jarvad og Jørgen Schack: *Godt EU-sprog.* Foredrag for danske EU-oversættere i Bruxelles og Luxembourg 28.-29.5.2002.

Marianne Rathje: *Generationssprog.* Torsdagsseminar i Forskerskole Øst, 3. oktober 2002.

Ole Ravnholt: *Genus som funktionel og produktiv kategori i dansk.* FG-kredsen, Københavns Universitet Amager, 17. april 2002.

-: *Dansk sprog*. Foredrag for norske og svenske studerende, Schæffergården 17. oktober 2002.

AKTIVITETSPLAN FOR 2003

ADMINISTRATION

Det forudsættes at personalet i 2003 fastholdes på det nuværende niveau (se nærmere i afsnittet "Medarbejdere", s. 5).

Sprognævnet flyttede i 2002 til nye lokaler på Københavns Universitet Amager. Flytningen medførte et stort ekstra arbejde for personalet, og det var nødvendigt at lukke svartjenesten i nogle uger. Der har været en del begyndervanskeligheder med færdiggørelsen af universitetets nye bygninger, med låsesystemer og adgangsforhold, og med telefon- og internetforbindelser. Også det har medført ekstra arbejde, især for institutlederen, Søren Beltoft, der har været nævnets kontaktperson til universitetet og byggestyrelsen.

Overgangen til bogføring i Navision Stat har fortsat medført en del ekstra arbejde, bl.a. fordi netforbindelserne ikke er kommet endeligt i orden efter flytningen, og fordi kravene til bogføringen er vokset.

I 2003 arbejdes der videre med de personalepolitiske retningslinjer og med nævnets fremtidige organisation.

Der arbejdes ligeledes videre med at udbygge og ajourføre beskrivelsen af nævnets forretningsgange med henblik på rationalisering og på at bringe nævnets forretningsgange i overensstemmelse med de krav der stilles med overgangen til det nye regnskabssystem.

ORDSAMLINGEN

Igen i 2002 er der sket en forøgelse af ordsamlingen. Inddateringen varetages fortsat primært af studentermedarbejdere. En meget stor del af exciperingsarbejdet udføres ulønnet af to pensionerede medarbejdere (jf. s. 5). Der arbejdes i 2003 videre på at overføre en større del af det nødvendige exciperingsarbejde til de ansatte.

OPLYSNING OG RÅDGIVNING

I det fremtidige arbejde med svartjenesten tilstræbes det at begrænse belastningen på nævnets medarbejdere uden at kvaliteten af de afgivne svar falder. Det er målet at gøre dette bl.a. ved at fortsætte udviklingen af den allerede eksisterende database til registrering og genfindelse af spørgsmål og svar med henblik på genbrug af allerede afgivne svar (se afsnittet "Elektronisk svarbase", s. 10). Derudover er det især vigtigt at fortsætte udbygningen af nævnets hjemmeside, som efter alt at dømme er den vigtigste indgang til e-posten. Det er hensigten at arbejdet med revidering og udbygning af svar på ofte stillede spørgsmål (OSS'er) skal videreføres og udvikles i 2003

RETSKRIVNINGSORDBOGEN

Der arbejdes stadig med Retskrivningsordbogen med henblik på kommende udgaver og revisioner. Der skal snarest tages stilling til om EU's regler om licitation over udgivelsesopgaven hvert femte år, skal føre til at der skal udarbejdes en ny udgave til udgivelse i 2006.

ANDRE INSTITUTIONSPROJEKTER

Sprognævnets forskningsplan omfatter forskning inden for to felter:

A. Sprogudvikling og normering og B. Orddannelse og ordforråd.

Begge felter er centrale for løsningen af Sprognævnets almindelige opgaver, og der er ikke et samlende perspektiv på dem ved andre danske forskningsinstitutioner. Det er ønskværdigt at disse

forskningsopgaver løses i samarbejde med andre forskningsinstitutioner, gerne i forbindelse med en eventuel forskerskole. Forskningen er forankret i de personlige forskningsprojekter som nævnets forskere og seniorforskere varetager, men vil også inddrage de øvrige videnskabelige medarbejdere.

A. Sprogudvikling og normering

Dette projekt drejer sig om skrivefærdighed og skriftsprogsnorm og omfatter bl.a. en undersøgelse af udviklingen i skolebørns skrivestrategier og skrivefærdigheder.

B. Orddannelse og ordforråd

I dette projekt er det planen at udforske moderne dansk orddannelse og ordforråd i en række delprojekter. Det er hensigten at projektet skal virke igangsættende og samlende for forskningsområdet. En væsentlig del af nævnets indsats på dette område vil i 2003 ligge i det fællesnordiske forskningsprojekt *Moderne importord i Norden* (se afsnittet "Forskningsberetning", s. 13)

PERSONLIGE FORSKNINGSPROJEKTER

Margrethe Heidemann Andersens har forsvaret ph.d.-afhandlingen *Engelsk i dansk. Sprogholdninger i Danmark. Helt vildt sjovt eller wannabeagtigt og ejendomsæglerkækt?* (se "Indleverede afhandlinger", s. 15). I afhandlingen vises det at selvom unge generelt er positive over for engelskpåvirkningen, afhænger deres accept bl.a. af hvem der bruger de engelske lån, og i hvilken situation de bruges. Bruges de engelske lån af unge i en moderne medieoffentlighed, er accepten højere end hvis de engelske lån bruges af "ældre" i en traditionel offentlighed. I afhandlingen vises det også at der er en vis grad af overensstemmelse mellem holdningen til engelskpåvirkningen hos de unge og hos Sprognævnets medarbejdere. Begge grupper betragter med relativt stor sindsro den engelske påvirkning, og de bifalder eller accepterer brugen af engelske ord hvor der ikke findes tilsvarende danske, eller hvor de engelske har en lidt anden betydning, men irriteres over unødvendig og "poppet" brug af engelske gloser og vendinger.

Henrik Holmbergs forskningsprojekt *Fremmedord i det danske samfund* har ligget stille i 2002 pga. hans arbejde som sekretær i Nordisk Sprogråd.

Pia Jarvads forskningsprojekt er en beskrivelse af moderne dansk orddannelse. Første del er en undersøgelse af konkurrencen mellem danske og engelske ord, anden del er en undersøgelse af den engelske indflydelse på moderne dansk orddannelse med henblik på de traditionelle kategorier sammensætning, afledning, ellipse. Det er af særlig interesse om den engelske indflydelse forrykker orddannelsessystemet, giver nye orddannelsesmuligheder mv. Tredje del er en undersøgelse af udtalen af de direkte lån fra engelsk og det engelske lydsystems indvirken på det danske udtalesystem.

Marianne Rathjes ph.d.-projekt har titlen *Generationssprog i mundtlig interaktion*. Det er tanken i projektet at undersøge om der

findes generationsproglige forskelle i forskellige generationers uformelle, mundtlige interaktion med ubekendte samtalepartnere. Bl.a. undersøges det om ældre, midaldrende og yngre har forskellige opfattelser af taler- og lytterroller, forskellige opfattelser af hvor tæt man kan gå på samtalepartneren, og hvilke emner der tales om i de forskellige aldersgrupper. Det undersøges også i hvilken udstrækning informanterne tilpasser sig den de taler med, når de taler med en fra en anden generation, og i hvilken udstrækning de hænger fast i deres eget generationssprog.

Ole Ravnholts forskningprojekt har titlen *Elevs tekster*. Formålet er at undersøge udviklingen i skolebørns skrivestrategier og færdigheder i skriftlig formidling. Undersøgelsen inddrager alle tekstens niveauer, lige fra valget af teksttype og fremstillingsform, over disposition og komposition, inddelingen af teksten i afsnit, opbygningen af afsnittene, til sætningsbygningen og ordvalget. Vægten ligger især på forhold som har betydning for teksters forståelighed og kvalitet: nemlig de sproglige midler elever bruger for at skabe kohærens og kohæsion (overordnet og lokal sammenhæng) i deres tekster og deres valg af teksttype og fremstillingsform i forhold til den kommunikative opgave de har stillet sig. Datamaterialet skal efterhånden omfatte alle klassetrin, i første omgang er der indsamlet et antal tekster fra folkeskolens ældste klasser.

Vibeke Sandersen har efter modtagelse af bedømmelsesudvalgets indstilling af 18.6.2002 og Det Humanistiske Fakultets antagelse af hendes afhandling *Jeg skriver dig til for at lade dig vide* (jf. "Antagne afhandlinger", s. 16) arbejdet videre med privatbrevsgenren i det 19. århundrede, dels med henblik på forsvaret, dels med henblik på det allerede påbegyndte arbejde med en filologisk tilrettelagt og kulturhistorisk kommenteret udgave af brevmaterialet (jf. Årsberetning 2001, s. 30).

Jørgen Schacks forskningsprojekt har arbejdstitlen *Ordmærker i dansk. Om ordmærker og deres forhold til det øvrige ordforråd*. Projektet omfatter bl.a. excerpering og systematisering af ordmærker som er offentliggjort i Dansk Varemærketidende 1992 ff. (excerperingen omfatter først og fremmest ordmærker der indehaves af erhvervsdrivende som driver virksomhed her i landet, dvs. ordmærker som er dannet på hjemlig grund). De indsamlede ordmærker sammenholdes med og beskrives i forhold til de velkendte orddannelseskategorier: sammensætning, afledning, ellipse mv. Derudover arbejdes der med at beskrive principperne for dannelsen af en særlig gruppe, ofte kunstordslignende, varemærker, nemlig varemærker for farmaceutiske specialiteter (lægemidler). Det empiriske grundlag for beskrivelsen er samtlige registrerede varemærker i Lægemiddelkataloget (2000). Ved siden af beskrivelsen af de orddannelsesmæssige forhold arbejdes der med en beskrivelse af de principper der ligger til grund i afgørelsen af sager som vedrører fænomenet *forvekslelighed* (det forhold at to eller flere varemærker ligner hinanden så meget at de vil kunne forveksles).